

So ljudje naveličani demokracije?

So ljudje zares že naveličani demokracije in se jim spet toži po diktatorskih režimih? To vprašanje se nujno pojavlja človeku, ko gleda notranjepolitični razvoj v mnogih državah z demokratičnim sistemom. Vsepo- vsod je opaziti, da so ljudje nezadovoljni z demokratičnimi strankami in institucijami, polni kritik nasproti njim, in to duševno stanje volivcev zrcalijo marsikje tudi volivni rezultati, kot se je zgodilo prejšnjo nedeljo pri parlamentarnih volitvah na Danskem, ki so pomenile pravi potres. Streha se je takore- koč sesula na glave demokratičnih strank, ki so se zadnja desetletja vrstile v raznih kombinacijah pri vodstvu državnih zadev, in čisto nove ali dozdej neznatne stranke, neka- tere totalitarne tipa, so doživele nepriča- kovan uspeh. Nepričakovan verjetno od nji- hovih vodstev samih, tako da so zdaj gotovo v zadregi, kaj naj napravijo s politično moč- jo, katero so jim potisnili v roke volitve.

Drugje se kaže naveličanost nad demo- kratičnim političnim sistemom spet druga- če, a simptomi so isti. V Italiji s številnimi skrajnimi strankami in z naraščajočo poli- tično močjo misovcev ter v vrenju raznih a- narhističnih in drugih skrajno levih in skraj- no desnih skupin. V Franciji z mlačnim od- porom do gaulizma, čeprav je njegova poli- tika falimentarna za Francijo. V Grčiji je bila prav ta naveličanost nad demokracijo vzrok, da so se najprej polkovniki in zdaj »generali« polastili oblasti in da je odpor proti njim v javnosti tako mlačen. Da ne go- vorimo o raznih drugih državah, kjer se vsaj velik del mladine navdušuje za totalitarne ideologije in sisteme, ki bi najprej skopali grob svobodi, če bi zmagali, preden bi sploh skušali rešiti kak problem, o katerem se mla- dim zdi, da ga v demokraciji ni mogoče re- šiti.

Tu nimamo namena — in ne prostora — da bi podrobno analizirali ta občutek neza- dovoljstva z demokracijo, ki preveva široko javnost v državah, kjer je v veljavi demokra- tični parlamentarni in večstrankarski sistem. Nedvomno prispeva k vzbujanju takega ob- čutka neprestano teženje po popolni »reši- tvu problemov«, zgražanje nad mnogimi »ne- rešenimi problemi«, želja, da bi se problemi rešili na mah, na ukaz, brez dolgih in dozdev- no neplodnih debat v parlamentih, ki včasih sploh ne pripeljejo nikamor. Posebno mla- da generacija je zaradi takih zahtev in kritik zrasla v prepričanju, da je vsak problem ne- kaj nenormalnega, neka odprta rana, ki jo je treba takoj ozdraviti, tudi s kirurgičnim po- segom, tudi če je treba odrezati ves ud. Njen (dalje na 2. strani)

Novo zблиževanje z Vzhodom

V torek se je zgodila v Pragi velika reč: nemški kancler Willy Brandt je bil tam na obisku in ob tej priložnosti je bila podpi- sana pogodba o normalizaciji diplomatskih odnosov med obema državama. S tem je do- končno pokopana zloglasna Münchenska po- godba iz leta 1938, s katero je bilo Češki od- vzeto Sudetsko ozemlje s približno 3 milijo- ni Nemcev. Ker je tudi tedanja češkoslova- ška vlada priznala Münchenski sklep ali bo- lje diktat in ga podpisala, je dobila polno mednarodnopravno veljavnost, saj sta sode- lovali pri tisti odločitvi, kot znano, tudi An- glija in Francija (poleg Italije), v upanju, da se bo Hitler s tem zadovoljil in da bo tako rešen evropski mir. Marsikateremu je še v spominu, kako si je uradna Evropa takrat oddahnila, misleč da je odstranila nevarnost druge svetovne vojne, a v resnici jo je ravno s tem povzročila. Hitler je namreč spoznal, da se izsiljevanje spleča, in po logiki vseh iz- siljevalcev je zato nadaljeval z izsiljevanjem, dokler ni počilo.

Ravno udeležba Anglije in Francije pri Münchenski pogodbi pa je dajala tej dru- gačno pravno vrednost kot siceršnjim Hitler- jevim nasiljem in Nemčija je tudi po vojni vztrajala na tezi, da te pogodbe ni mogoče enostavno proglasiti za nične, ampak jo je treba sporazumno spremeniti, čemur se je upirala češkoslovaška vlada, ki je v njej vi- dela zgolj nasilje. A tudi Nemčija je videla

nasilje v tem, da so Čehi takoj po vojni krat- komalo nagnali tiste tri milijone Nemcev in jih precej tudi pobili. Naprtili so jih v breme Nemčiji brez kakršnekoli odškodnine za nji- hovo zaplenjeno lastnino. Ta pravni spor je bil poravnán tako, da so šli preko njega kot tudi preko češkoslovaških ugovorov proti te- mu, da se ima Zahodna Nemčija zunanjepo- litično tudi za varuhinjo zahodnoberlinskih interesov. Na obeh straneh je prevladal rea- lizem, namreč spoznanje, da je vendarle bolj- še hitro navezati diplomatske in vse druge stike kakor pa vleči v nedogled take steril- ne spore, na katerih v bistvu za zdaj ni mogo- če ničesar spremeniti, sedanje stanje pa lah- ko traja še zelo dolgo. V tem smislu je raz- tolmačil pogodbo Brandt v televizijskem go- voru za nemško javnost takoj po podpisu pogodbe. Pomen pogodbe so poudarili tudi na češkoslovaški strani. Upati je, da bo funk- cioniralo in da bo nastopilo novo razdobje miru in sodelovanja med nemškim in če- škim narodom, kajti za oba so bila najboljša in kulturno najbolj plodna obdobja takrat, kadar sta sodelovala v osrčju Evrope, nesreč- na pa takrat, kadar sta se znašla v medse- bojnih bojih in sovraštvu.

Zdaj upa Zahodna Nemčija, da bo lahko kmalu obnovila diplomatske stike tudi z Ma- džarsko in Bolgarijo. To sta zadnji državi na evropskem vzhodu, s katerima še nima rednih diplomatskih odnosov.

JUGOSLAVIJA IN VZHOD

Tudi Jugoslavija nadaljuje svoje zblize- vanje z Vzhodom. Zadnji čas je napravila od- ločilne korake v tem smislu ne le v odnosu do Sovjetske zveze, z novim Titovim obi- skom tam, ampak tudi v odnosih z drugimi vzhodnimi državami, Bolgarijo, Madžarsko in zadnji čas posebno s Češkoslovaško (ob Husakovem obisku pri Titu) in s Poljsko, kjer je prav zdaj, ko to pišemo, na obisku predsednik jugoslovanske zvezne vlade Bije- dič. Odnosi z vsemi temi državami postaja- jo spet tesni in prinašajo s seboj tudi naglo gospodarsko sodelovanje v raznih oblikah, posebno pa v industrijskem sodelovanju in v trgovini. To se odraža tudi v jugoslovanski notranji politiki, kjer posveča tisk zdaj veli- ko večjo pozornost dogajanju v vzhodnih drž- vah in posebno še Sovjetski zvezi, kot pred nekaj leti. V zunanji politiki pa se je poka- zalo to zblizanje v vzporedni politiki oziro- ma sodelovanju med Jugoslavijo in Sovjet- sko zvezo v zadevi Bližnjega vzhoda med zadnjo vojno, ko je šel sovjetski most z vo- jaško pomočjo Siriji in Egiptu prav preko

Jugoslavije. Kot znano, je bila Jugoslavija že deležna znatne sovjetske pomoči v obliki po- sojila.

—o—

KISSINGER SPET NA POTI

Ameriški zunanji minister Kissinger se je odpravil na novo potovanje po Evropi in Bližnjem vzhodu, na katerem bi rad potola- žil Evropejce zaradi Nixonovih samoglavno- sti pri sklepanju kravjih kupčij s Sovjetsko zvezo brez njih in v zadnjem hipu rešil mi- rovno konferenco med Arabci in Izraelci, ki bi se morala začeti 18. t.m. v Ženevi, a slabo kaže zanjo, medtem ko se fronti na Sinaju in na Golanskem višavju spet »prebujata«. O- čitno je, da Kissingerju izredno ugaja vloga »angela miru«, čeprav mu v bodoče najbrž ne bo prinesla posebnih zadoščenj.

Z valom terorizma so odgovorili severnoir- ski protestanti na sklep konference predstavi- kov obeh Irsk in Anglije v zadnjih dneh, da se ustanovi »irski svet«, ki naj bi se posvetoval o zadevah, ki se tičejo obeh Irsk.

Soča spet v nevarnosti

V Sloveniji, zlasti pa še na Primorskem, se je ponovno razvnela razprava v zvezi z gradnjo velike hidrocentrale na reki Soči v bližini Kobarida. Investitor gradnje, to je podjetje Soške elektrarne, je izkoristil današnji trenutek, ko v tej republiki spet močno primanjkuje električnega toka in je zopet prišel na dan s predlogom, čeprav so že v preteklosti obstajali močni zadržki oziroma nasprotovanja tej pobudi.

Zagovorniki gradnje trdijo, da bo ta elektrarna zelo pomemben vezni člen pri oskrbovanju Slovenije z električno energijo in so pripravljeni, kot poročajo časopisi, na nekatere spremembe pri gradbenem načrtu, tako da bi čimmanj prizadeli gorsko naravo v bližini bodočega umetnega jezera. Nasprotniki gradnje, med temi so zlasti slovenski urbanistični inštitut, zavodi za spomeniško varstvo, skupnost za varstvo okolja SR Slovenije, Planinska zveza itd. pa opozarjajo, da bi pomenilo nekaj kilometrov dolgo jezero za jezero preveč boleč poseg v naravno ravnateljstvo v tem koncu Soške doline, stoječa voda v jezeru oziroma občasna velika niha nja vode v njem pa bi popolnoma spremenila značaj reke Soče, tudi pod jezero. To so samo nekateri od argumentov, poleg n. pr. nevarnosti zaradi potresov ipd. Bati se je tudi, da bi se po morebitni gradnji te električne centrale pojavile zahteve po gradnji še novih na reki Soči. S tem v zvezi ljubitelji in poznavalci narave, tudi v tujini, opozarjajo na velik turistični, kulturni in sploh civilizacijski pomen reke Soče v zgornjem toku, ki je še toliko dragocenejši, če upoštevamo, da je danes praktično večina slovenskih in sploh evropskih rek zaradi vsakovrstnih odplak tako zamazana, da so že po zunanjem videzu nemikavne in postajajo nevarne živim bitjem.

Kot je razvidno iz pisma nekega domačina iz Kobarida v ljubljanskem »Delu« dne 8. decembra letos, obstajajo močni pridržki v zvezi z gradnjo hidrocentrale tudi med domačim prebivalstvom. Časopisi so doslej namreč pisali, da si prebivalstvo Soške doline želi novo elektrarno, češ da bo ta prinesla splošni napredek tem krajem, nova delovna mesta, zlasti med gradnjo, ipd. Mnogi pa so že pred leti opozarjali in še opozarjajo, da taki argumenti ne držijo, saj elektrarna, ko bo dograjena, neposredne koristi prebival-

stvu ne bo prinesla, zaposlovala pa bo le okrog 20-30 ljudi ali pa še to ne.

Vse kaže, da v slovenski javnosti vedno bolj prevladuje mnenje, da je zgodnja Soška dolina s svojimi naravnimi lepotami, turističnimi in kmetijskimi možnostmi preveč dragocena, da bi si v njej lahko privoščili tak krut poseg, glede na dejstvo, da je podobnih nedotaknjenih koščkov narav po svetu zaradi močne industrializacije in urbanizacije iz leta v leto manj. Nasprotniki gradnje hkrati trdijo, da gospodarske koristi, ki bi jih hidrocentrale prinesla, nikakor ne morejo odtehtati teže in utemeljenosti gornjih pridržkov in predlagajo, da bi si morala Slovenija poiskati nove vire električne energije kje drugje in ne prav na reki Soči. Tamkajšnjemu prebivalstvu pa naj bi pomagali kako drugače, na primer z ugodnimi krediti za krepitev zasebne turistične in kmetijske dejavnosti, z odpiranjem novih industrijskih in gostinskih obratov, turističnih objektov, z izboljševanjem prometnih povezav itd.

—o—

»MLADINSKI TORKI«

V torek 18. t.m. ob 15.30 v Kulturnem domu Ples in glasba.

O mamilih na slovenski TV

Ljubljanska televizija je prejšnji teden pokazala dokumentarno oddajo o uživalcih mamil na Slovenskem. Urednica oddaje se je med drugim pogovarjala z dvema fantoma, ki sta se pred kratkim vrnila iz zapora, v katerem sta bila zaradi uživanja mamil, a se tej strasti zaradi pomanjkanja lastne volje ne moreta odreči.

V oddaji so sodelovali tudi nekateri strokovnjaki, n.pr. dr. Katja Vodopivec z ljubljanske pravne fakultete in dr. Lev Milčinski z medicinske fakultete. Ugotovil je, da so mamila nevarna kot sredstvo, ki povzroča spremembe v duševnem življenju posameznika, pospešuje pa tudi vsestransko propadanje človeka kot biološkega in družbenega bitja. Dr. Katja Vodopivec pa je predvsem razčlenjevala vzroke, ki mlade ljudi navajajo k uživanju mamil. Na osnovi avtentičnih izjav uživalcev je podčrtala njihovo močno željo, izpovedati se nekomu, dalje občutek solidarnosti med njimi (eden je na primer podarjal, da se s fanti, s katerimi je bil v zaporu, srečuje tudi zunaj, saj so vendar dali vse hudo skupaj) in pa vprašanje smisla za življenje. Prav pretresljivo je bilo poslušati enega od vprašanih fantov, ki se je jasno zavedal, da uživanje mamil vodi v gotovo smrt, (Dalje na 4. strani)

Bencin je, a v skrivališčih

Sodišče in državno pravdnštvo v Rimu sta uvedli preiskavo o prikrivanju zaloga nafte in bencina. Baje so skladišča polna dragocene tekočine, a je velika petrolejska podjetja ne marajo dati v razpečavo oziroma v prodajo, ker upajo, da se bo v psihozi, da petroleja vedno bolj primanjkuje, njegova cena naglo dvigala in bodo tako več zaslužila.

Ljudje so prepričani, da je krizi v preskrbi s petrolejem kriva samo zadnja izraelsko-arabska vojna oziroma poostrena napetost na Bližnjem vzhodu, ker se obe strani ne moreta sporazumeti za pravo premirje in Arabci izsiljujejo Evropejce in Američane, da bi pritiskali na Izrael v smislu arabskih zahtev. Toda v resnici je začelo primanjkovati bencina in nafte, že prej, ko se nikomur ni sanjalo, da bo prišlo letos do nove arabsko-izraelske vojne. Tako je npr. italijanski tisk že julija letos poročal o vedno večjem po-

manjkanju bencina in nafte v Italiji. »Messaggero Veneto« je objavil 21. junija na svoji tržaški strani članek pod velikim naslovom »Manjka petdeset odstotkov potrebnega goriva«, kjer je bilo računano med drugim: »Problem preskrbe Trsta z bencinom dobiva paradoksnе oblike zaradi določenega racioniranja, ki je v teku že približno en mesec... Po trditvah petrolejskih družb je krivo pomanjkanje petroleja pomanjkanje prevoznih sredstev in višji stroški prevoza. Bencinarji računajo, da dobiva zdaj Trst petdeset odstotkov manj bencina, kot znaša njegova potreba, ki je nenadno narasla.«

Enake pritožbe so že tedaj prihajale iz vse Italije in tudi iz ostale Evrope. To dokazuje, da sta vzroka petrolejske krize vsaj dva, če ne več: špekulacijska politika petrolejskih družb, ki so hotele izsiliti višje cene petrolejskih izdelkov tri mesece prej, kot je izbruhnila arabsko-izraelska vojna, potem pa arabska zamera nad petrolejem. A tema dva vzrokoma se pridružujejo še drugi: naglo naraščanje porabe, saj se je število avtomobilov množilo z vrtoglavo naglico, tovarne na pogon z nafto so rasle iz tal, enako elektrarne, nafto pa porabljajo še v kemični industriji in na tisoč drugih načinov. A tudi razpoložljive količine petroleja imajo neko mejo, ki je bila zdaj — začasno ali za stalno — dosežena.

Špekulacijam mednarodnih petrolejskih družb se skušajo nekatere vlade, npr. švedska, izogniti tako, da bodo odšle same direktno kupovale petrolej od petrolejskih držav. Seveda pa se bodo tudi pojavili problemi, ker se bodo vlade začele spreminjati v velike trgovske družbe in se bo tudi njih nujno prijel nekaj špekulantskega in profitorskega duha, kar bo povzročalo proteste v javnosti.

Leva sredina v bistvu enotna

Na vrhunskem sestanku, ki je bil prejšnji torek, so se vodstva levosredinskih strank sporazumela o vrsti nujnih ukrepov, ki naj omogočijo izhod iz gospodarske krize, ki je tem hujša zaradi energetske krize. Kot je poudaril predsednik vlade Rumor, je treba korenito spremeniti dosednji model razvoja, češ da je to ne samo zahteva pravičnosti, temveč celo pogoj za nadaljnji obstoj.

Katere naj bi bile te spremembe, še ni prav natančno znano, ker bo to v določeni meri odvisno od poteka in zaključkov zasedanja predstavnikov Evropske gospodarske skupnosti, ki bo te dni v Københavnu. Če se bodo na zasedanju izoblikovale skupne smernice, bo Italija morala vskladiti svojo nadaljnjo akcijo s sprejetimi obveznostmi. V na-

sprotnem primeru bo vsaka država ubrala svojo pot, kar bo nujno zrahljalo Evropsko skupnost.

Ne glede na izid zasedanja v Københavnu so na vrhunskem sestanku leve sredine sklenili, da bo vlada takoj sprejela primerne ukrepe v korist javnih prevozov, gradnje šolskih poslopij in ljudskih stanovanj, področja električne in jedrske energije ter kmetijstva.

Kot vidimo, so na torkovem vrhunskem sestanku sprejeli tudi določene zahteve sindikatov in komunistične opozicije, kar pomeni, da bi morali končno obstajati splošni politični pogoji za čimprejšnjo izvedbo programiranih pobud.

Drago Štoka o problemih naše manjšine

Deželni svet Furlanije - Julijske krajine že od petka naprej obravnava deželni proračun za leto 1974 v znesku 91 milijard lir. Proračun je uravnotežen, ker predvideva enako izdatkov kot dohodkov.

V debati o proračunu so se deželni svetovalci in odborniki dotaknili mnogih problemov v deželi, za katere so namenjena proračunska sredstva, predvsem gospodarskih in socialnih.

Predstavniki Slovenske skupnosti Drago Štoka je v začetku svojega posega v debato izjavil, da bo kot zastopnik Slovencev govoril predvsem o slovenskih problemih v zvezi s proračunom. Rekel je, da so v Italiji kljub raznim vladnim sistemom in izkušnjam v preteklosti oblasti še niso mogle uživati v probleme manjšin, toda nekaterih problemov slovenske manjšine bi se morali zdaj resno lotiti. Zahteval je, naj se uresniči zahteva Slovencev po televizijskih oddajah v slovenskem jeziku, kot jih imajo Južni Tirol-

ci, dalje da bi se smelo v bodočih gorskih skupnostih uradno razpravljati tudi v slovenščini. Omenil je probleme Beneške Slovenije in v zvezi s 25-letnico listine Združenih narodov o človeških pravicah, ki so jo obhajali prav tiste dni, poudaril, da spadajo v ta okvir tudi pravice manjšin in njihovih pripadnikov. Predlagal je, naj bi iz deželne proračunskega podprli tudi konferenco o manjšinah, ki bo maja prihodnjega leta v Trstu.

—o—

NAŠE GLEDALIŠČE JE OBISKALO KOROŠKE SLOVENCE

V soboto, 8. decembra t.l. je Stalno slovensko gledališče iz Trsta nastopilo v mestnem gledališču v Celovcu kot gost Krščanske kulturne zveze s Pregljevimi »Tolminci«. Predstava je po časopisnih poročilih dosegla velik uspeh in si koroški Slovenci takih gostovanj še želijo. Ta gledališka predstava je med drugim ponovno opozorila na potrebo vsaj polpoklicnega gledališča pri koroških Slovencih.

MRAZ - KURJAVA 3:0

Športniki govore o gladki zmagi v nogometu, kadar je rezultat 3:0. Potemtakem je tudi rezultat tekme med mrazom in kurjavo v Trstu 3:0. Gladko namreč zmaga mraz. Mnogi ne morejo priti do nafte za kurjavo in zmrzujejo, drugi kurijo z zadnjimi ostanki ali si pomagajo z električnimi pečmi in imajo v stanovanjih kakih 10 stopinj. Trgovci z drvmi in premogom (nafte tako skoraj nimajo) so zdaj gospodje in se dajo prositi. Pravijo »Najprej stari klienti«, a čakajo tudi ti. Živo srebro kaže zadnje dni na Opčinah 5-7 stopinj pod ničlo (če je burja, je še posebno »sveže«), v mestu pa nekaj stopinj manj. V Trstu se diskutira zdaj veliko več o kurjavi kot o politiki in cenah in celo več kot o bencinu. Ljudje se boje, da bodo morali obhajati Božič premrazeni v nezakurjenih ali slabo zakurjenih stanovanjih in seveda vsak večer molijo za zdravje in dolgo življenje kralja Fejsala.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

KAPLAN MARTIN ČEDERMAR

v nedeljo, 16. t.m. ob 16. uri - Abonma red F - okoliški

v četrtek, 20. t.m. ob 16. uri - Izven abonmaja v petek, 21. t.m. ob 19. uri - abonma red G

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Ljudski oder

Jaka Štoka

MUTASTI MUZIKANT in NE KLIČI VRAGA

V soboto, 15. t.m. ob 20.30 v kino dvorani v Bazovici Premiera

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

Na god sv. Miklavža, to je v četrtek 6. decembra, smo imeli v klubu zabavno miklavževanje.

Sv. Miklavž je za uvod prebral daljšo pesnitev, ki je duhovito ošvrknila marsikaterga člana kluba, da je celo zardel. Nasmejali smo se na svoj, posebno pa na tuj račun.

Sledila je razdelitev daril. Z njimi smo se dobrohotno ponorčevali drug iz drugega. Pravi užitek je, da si vsaj enkrat na leto lahko privoščimo anonimno puščico v Ahilovo peto svojih prijateljev in znancev.

Večer smo v veselem razpoloženju zaključili s plesom.

V soboto 15. decembra bomo imeli

OBČNI ZBOR

Vsi tisti, ki bi radi kakorkoli pripomogli k izboljšanju našega kluba, ste vabljeni, da se večera gotovo udeležite.

Zaželeni so predlogi in kritične pripombe, posebno pa resnost pri izbiri članov, ki naj bi sestavljali novi odbor.

Volivci: prihodnost kluba je v vaših rokah!

Začetek ob 19. uri.

NATEČAJ

Ministrstvo za pravosodje je razpisalo javni natečaj, na podlagi izpitov za 2005 tajnikov v poskusnem staležu za prosta mesta v uradih sodnih okrožij. Za tržaško sodno okrožje je na razpolago 43 mest. Vsakdo se lahko udeleži natečaja samo za eno sodno okrožje. Prijavitelj se morejo vsi absolventi višjih srednjih šol. Prošnjo, naslovljeno na ministrstvo, morajo odposlati na predsedstvo Prizivnega sodišča sodnega okrožja, ki so si ga izbrali.

Dovoljena je starost od 18 do 32 let razen po zakonu določena povišanja. Rok za predložitev prošnje zapade 31. decembra 1973.

UMETNIŠKE VOŠČILNICE

17. decembra ob 18. uri bodo odprli v galeriji Forum razstavo slikarja Ernesta Trecanija. Ista galerija ima na zalogi umetniške voščilnice za Božič in novo leto, delo Lojzeta Spacala in drugih umetnikov.

Vokalno-instrumentalni ansambel »Consortium musicum« iz Ljubljane je izdal še eno svojo ploščo, in sicer zbirko starih slovenskih ljudskih božičnih pesmi, ki jih je priredil Matija Tomc. Komentar k pesmim je napisal muzikolog dr. Primož Kuret.

Lojze Rebul in Aleš Lokar polemizirata na straneh ilustriranega obzornika »Meridiano di Trieste« o vlogi krščanstva v zgodovini slovenskega naroda.

Mali oglasi

PRODA SE oljnata slika — ljudski motiv Maksima Gasparija. Slika je večjega obsega. Za informacije telefonirati na številko 749037.

DOBER TELEVIZIJSKI IN RADIJSKI PROGRAM

Praznike brez avtomobilskih voženj in mraz v stanovanjih pomaga nekoliko lajšati zadnji čas res dober televizijski in radijski program (v mislih imamo Radio Trst A). Italijanska televizija ima na sporedu precej zanimivih oddaj, tako kar zadeva filme kot igre in Noschesejev sobotni varieté z imitacijami slavnih mož, pri čemer si imenitno privoščijo tudi visoke glave, domače in tuje. Med najbolj posrečenimi so bili doslej obisk holandske kraljice Julijane pri kralju Fejsalu, minister za vojsko Tanassi, Nenni in Brežnjev, ki telefonira Nixonu in se oba široko režita: »Vse na pol!« Tudi programi radia Trst A so dobro izbrani, živahni in prijetni, kar velja tako za igre kot za glasbene oddaje in predavanja, pa tudi za reportaže in običajne rubrike.

OBVESTILO

Radijska postaja Trst A v ljudno sporoča cenjenim poslušavcem, da so zaradi varčevanja z električnim tokom uvedene nekatere spremembe tudi v njenih oddajah.

Od sobote, 1. decembra, se vse oddaje končajo ob 23. uri. Zadnja poročila so ob 22.45. Od ponedeljka 3. decembra dalje je podaljšana jutranja oddaja ob delavnikih, tako da se ne konča ob 8.30, kakor doslej, ampak ob 9.05.

O MAMILIH NA SLOVENSKI TV

(Nadaljevanje s 3. strani)

vendar je kljub temu dejal, da mu ni prav nič mar, kaj pravijo k temu domači, prijatelji, glavno da je njemu lepo.

Oddaja je opozorila na dejstvo, da je zdravljenje narkomanov zelo težka zadeva, ki se nikakor ne omejuje samo na specializirane zdravstvene ustanove, marveč se nadaljuje tudi po prihodu domov in zahteva od bolnika mnogo truda, ki ga sam, brez pomoči okolice, le težko zmora. Govor je bil tudi o ustanovitvi kluba nekdanih uživalcev mamil v Ljubljani, ki naj bi pripomogel k lažjemu zdravljenju posameznika. V oddaji smo izvedeli, da je v Ljubljani nad 300 registriranih uživalcev mamil, v Mariboru, ki je drugo največje središče za preprodajo mamil v Sloveniji, pa so pred časom obsodili na zaporne kazni skupino 16 narkomanov.

Sv. Miklavž je le prišel v Drevored

Potem ko je poslal tržaški župan najprej oddelek policije, da je pregnala kramarje iz Drevoreda 20. septembra, tradicionalnega kraja Miklavževega sejma, in jim naložil globe, je za soboto in nedeljo, ko ni bilo avtomobilskega prometa po cestah, ki sekajo Drevored, izjemoma dovolil, da se je sejem preselil tja, na veliko veselje malih in velikih otrok. Vendarle pa letos po vseh teh homatijah ni bilo pravega ve-

selja na Miklavževem sejmu. Upajmo, da si bo župan do prihodnjega decembra premislil in spoznal, da za vedro vzdušje v kakem mestu ni važen smo sproščen avtomobilski promet, na škodo otrok in pešcev — ki morajo zaradi te »sproščenosti« avtomobilskega prometa delati dolge ovinke čez drn in strn (npr. na Trgu Dalmacija) — ampak tudi še kaj drugega, npr. ohranitev starih ljudskih navad in praznikov.

NEDELJSKI MIR

V nedeljo je vladal v Gorici kljub zadnjim andrejovskim dnevom in lepemu vremenu res pravi nedeljski mir, ko so ga poznali že stari meščani. Avtomobili in motorji niso dirkali in hreščali po ulicah, ki so pa

MANJ LUČI

V zvezi z vsemogočimi omejitvami, ki spominjajo starejše ljudi na čase po prvi svetovni vojni, je tudi omejevanje jakosti električnega toka. Žarnice dopoldne ali v presledkih popoldne počasi ugašajo in medlijo, da je v stanovanjih vedno manj luči. Tudi to je v sedanji krizi razumljivo, ko pravijo, da bo treba tudi pri srajcah rabiti vedno manj gumbov.

Vendar bi najbrže bilo umestno, da bi mestna uprava javila gotove ure, ko bo manj toka za razsvetljavo in gospodinjske stroje. Bržkone bi tudi več prihranila kot s takim mežikanjem.

Goriška občinska uprava je za sedaj že ukrenila, da se morajo vsi neonski napisi nad izložbami in trgovinami ugasniti ob 21. uri. Kdor se ne bo navođila držal, bo strogo kaznovan.

Knjižni jubilej

Prihodnji teden bo izšel vsej skupnosti že dobro znani

Trinkov koledar

za leto 1974. Letošnja izdaja bo že dvajseta, odkar je izšel ta po zunanji obliki skromni, a po vsebini pomembni koledar.

Začel je izhajati pred dvajsetimi leti po želji beneško-slovenskih izseljencev v Belgiji in po naročilu in izročilu očaka podmatajskih Slovencev Ivana Trinka.

Dvajset let že prinaša v duhu ustanoviteljev spise in orise o zemlji in ljudeh na najbolj zapadnem kosu naše domačije.

Beneško-slovenske rojake pod Matajurgem in v izseljenstvu je bodril v njih trdnem boju, da ohranijo svojo zemljo, materno besedo in dedno izročilo sebi in svojim potomcem.

To svoje poslanstvo je Trinkov koledar zvesto opravljal skozi dvajset let do letos, ko je izšla prejšnjim letnikom podobna, a vendarle jubilejna številka.

Ko bo koledar izšel in bo naprodaj po naših knjigarnah, bodo naši ljudje z zanimanjem segali po njem.

bile polne sprehajalcev. Brez strahu pred vozili so se popoldne peš odpravili proti Števerjanu ali Sovodnjam, kamor so tudi pomnožili nekatere avtobusne proge.

Stražniki so skrbno pazili, da se ni kršila prepoved avtokroženja. Dva ali tri fantalinške motoriste so brž prijeli in jim postavili kolesa v varen počitek.

Svoj zasluženi počitek so imeli stražniki na mejnih prehodih, kjer ni bilo skoraj nobenega prometa. Omejitev kroženja z motornimi vozili je pa precej razveselila prodajalce dvokoles. Bicikli so v nekaj dneh kar zginili iz izložb in trgovin. Njih cene pa seveda kar po tisočakah skačejo navzgor iz dneva v dan, ker se vsi boje, da bo bencina sploh zmanjkalo. Še iz sosednih krajev prihajajo tudi ženske v Gorico po razno blago, kot po navadi, pa se na lepem zmislijo »a ja, še bicikelj moram iti kupit.«

In tako bomo počasi prišli iz tistih nedelj spet na nekdanje dirkaške velodrome.

Gonars

V spomin trpljenja in za bratstvo med sosedi

je potekala velika svečanost v Gonarsu ob odkritju spomenika - kostnice za 453 večino slovenskih internirancev, ki so umrli v vojnem taborišču v Gonarsu. Na popopališču in na kraju nekdanjega koncentracijskega taborišča, kjer so plapolale italijanske in jugoslovanske zastave, se je zbralo nad sedem tisoč ljudi iz Slovenije in naše dežele. Okrog stiliziranega spomenika so stali svojci internirancev in še nekateri interniranci, ki so si rešili življenje po dolgih mukah v taborišču.

Pred vhodom v kostnico so višji jugoslovanski častniki in karabinjerji v častnih uniformah držali vence z italijanskimi in jugoslovanskimi zastavami.

Navzoči so bili uradni zastopniki italijanske države z ministrom Torosom, dežele in mnogih občin.

Jugoslovansko vlado sta zastopala član Izvršnega sveta Ivan Franko in podtajnica za delo in socialno skrbstvo v Zveznem izvršnem svetu Nevenka Novakovič, poleg drugih odposlancev in jugoslovanskih diplomatskih in konzularnih zastopnikov v Rimu in Trstu.

Številna so bila tudi uradna italijanska

Štandrež

TRDNE KORENINE

Točno pred pol stoletjem je bil Štandrež še dolga vas, ki se je od ledarne mimo malih Rojc vlekla čez srednji trg tja do Pilošč. Bila je še samostojna občina, ki je imela več ljudi kot danes v istem okolišu, brez novih priselj. Tudi rojstva so seveda bila številnejša. Leta 1923 je tedanji župnik vpisal v rojstno knjigo kar 84 novorojencev in novorojenk.

Od teh jih je lepo število obhajalo svoj polstoletni življenjski jubilej.

Sosedje so pripravili petdesetnikom majhno, pa kar domače slavlje.

Pred cerkvijo so jih sprejeli, jim nazdravili z domačim vinom in nagovorom soseda Zavatlava.

Iz cerkve so vsi skupaj odšli v gostilno na kosilo in domače razvedrilo. Domenili so se tudi, naj bi se taki vaški življenjski jubileji obhajali ob prazniku domačega patrona.

Jubilantom vošči vsa soseska še dosti sreče do prihodnjih jubilejev.

Voščilom se pridružuje tudi naš list.

odposlanstva ter izvoljeni slovenski predstavniki v deželi, pokrajinah in v naših občinah. Okrog grobišča in kostnice v cvetju in praporcih se je zgrnila množica šolske mladine.

Sledili so govori gonarskega župana; predstavnika Jugoslavije, ki se je poklonil spominu vseh, ki so padli ali so umrli za svobodo Jugoslovancev in Italijanov.

Za njim je govoril italijanski minister Toros (čigar rodbina izvira iz furlanske briških tal), ki je poudaril, da se mora italijansko-slovensko sožitje prepletati, kakor obe zastavi v vetru da naj zlasti mladina dela na to, da se ne bodo več ponavljale tragedije, ki jih je bil priča tudi Gonars.

Po govorih sta predstavnika obeh vlad prerezala trak ob vhodu v kostnico. Godba je zaigrala obe državni himni. Polkovnik Bosio je kot varuh kostnice sprejel od Novakovičeve ključ v grobnico. Slovenski pevci so svečano zapeli slovo vsem žrtvam.

Do toplih solz pa je ganil vse, tudi diplomate in vojake zbor šolskih otrok iz Gonarsa, ki je v lepi slovenščini in ganljivo zapel žalostinko »Gozdič je že zelen«.

Iz otroških src se je dvigal opomin, ki ga je že v začetku izrazil domači župan, da so neprecenljive dobrote mir, svoboda in bratstvo med sosedi.

ŠPORT Krajši konec za Kraševce

ODBOJKA: Moška C liga

LIBERTAS (PD) - KRAS 3:0 (15:8, 15:4, 15:6)

Tudi na gostovanju v Padovi so Kraševci potegnili krajši konec. Tokrat pa so se »rdeči« srečali z najmočnejšo ekipo svoje skupine. Libertas je bila že vsa zadnja leta med najboljšimi, tokrat pa so moštvo okrepili še z nekaterimi odličnimi igralci, ki so že tudi nastopali v A ligi. Jasno je, da proti takemu nasprotniku, ki upravičeno računa na napredovanje, niso mogli naši fantje ničesar. Domačini so predvajali izredno hitro in moderno odbojko. Njihov napad je bil silovit, blok pa neprodoren. Tudi posamezni izidi kažejo na veliko razliko v kvaliteti med obema moštvoma. Edino v zadnjem setu so Kraševci

v začetku povedel s 4:0, tedaj pa so se domačini zbrali in brez težav osvojili set ter tekmo.

Kras je torej še vedno na repu lestvice brez točke in prav v prihodnjem kolu bo na gostovanju proti Montecchio imel priliko, da prvič zmaga in tako popravi svoj položaj na lestvici.

Ženska B liga:

BOR - AGI 3:0 (15:11, 15:12, 15:6)

Dekleta so igrala res dobro

Naše predstavnice so v derbiju z Goričankami osvojile svojo letošnjo drugo zmago. Tokrat so Drasičeva dekleta igrala zares dobro in zmaga je bila zelo prepričljiva. Dekleta AGI-ja so bila gotova svoje zmage in zato so stopila na

(dalje na 7. strani)

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA V GORICI
in ZVEZA SLOVENSKE KATOLISKE PROSVETE V GORICI v sodelovanju z Ustanovo za kulturne in umetniške prireditve EMAC iz Gorice

Štiridesetletnica gledališkega dela
Staneta Rastresena

France Bevk - Boris Grabnar
KAPLAN MARTIN CEDERMAR
dramatizacija romana

V sredo, 19. t.m. ob 20. uri v gledališču »G. Verdi« v GORICI - Abonma red A (mesto, okoliški in mladinski)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Objektivnost in neobjektivnost učbenikov zgodovine

Vprašanje objektivnosti šolskega pouka in šolskih knjig je že staro in trnovo vprašanje, ki ga je težko rešiti, ker je povezano z državnimi sistemi in državnimi ideologijami. Vendarle pa so v zadnjem času ponekod le napravili korak naprej, saj kar zadeva poučevanje zgodovine. Prišlo je do sestankov zgodovinarjev posameznih držav oziroma narodov, na katerih so skušali izdelati bolj objektivne koncepte in besedila učbenikov za evropsko in narodno zgodovino. Skozi šolske knjige se vlečejo namreč desetletja in desetletja iste trditve, ki so včasih ne le močno žaljive za druge, posebno sosedne narode, ampak tudi neresnične, kajti staro romantično in nacionalistično zgodovino pisje je skušalo vedno polepšati lastno zgodovino na račun zgodovine sosednih narodov.

Pogosto smo bili in smo še pri tem prizadeti ravno mi Slovenci, ker si je dovoljevalo tuje, npr. nemško-avstrijsko in celotno nemško zgodovino pisje na račun slovenske zgodovine skoraj neverjetne laži in potvorbe, ne da bi s slovenske strani sploh kdo protestiral proti temu, ker se nihče ni čutil pooblaščen za to. Nemci si npr. prisvajajo sploh vso staro oziroma zgodnjo karantansko zgodovino in še marsikaj drugega iz slovenske zgodovine, tako da je slovenska narodna individualnost in zgodovina v nemških učbenikih zgodovine dejansko sploh zabrisana.

Toda podobni problemi obstajajo, čeprav morda v manjši meri, tudi med drugimi narodi. Kot rečeno, skušajo zadnji čas to popraviti na sestankih zgodovinarjev in tudi s skupnimi zgodovinskimi publikacijami. Zato so se zadnja leta večkrat sestali nemški in francoski zgodovinarji, da bi iztrebili iz šolskih knjig žaljive trditve na račun drugega naroda, trditve, ki so celo stoletje in več zastrupljale odnose med franco-

skim in nemškim narodom. Nedavno pa je prišlo do take pobude tudi s strani nekaterih italijanskih in avstrijskih zgodovinarjev. Italijanska založba Cappelli v Bologni in avstrijska založba Jugend und Volk na Dunaju sta skupno izdali, prva v italijanščini, druga v nemščini knjigo z naslovom »Avstrija in Italija« oziroma »Italija in Avstrija«, z enakim besedilom, ki sta ga napisala vsak po nekaj poglavij, dr. Silvio Furlani, ravnatelj knjižnice poslanske zbornice v Rimu, in univerzitetni prof. na Dunaju dr. Adam Wandruszka, v tesnem sodelovanju z raznimi drugimi strokovnjaki. Knjiga je že izšla v obeh jezikih. V njej sta prikazala odnose med Avstrijo in Italijo kar najbolj objektivno, ne da bi bila skušala stvari olepševati ali jih izpuščati. Vsak je napisal po nekaj poglavij. Knjiga je namenjena predvsem mladini, da bi bila tako bolj objektivno seznanjena z zgodovino odnosov med obema državama in narodom. Uporabljali jo bodo tudi pri pouku zgodovine na višjih srednjih šolah, vsaj v Avstriji. Tudi UNESCO je taplo pozdravil idejo za take dvonarodne zgodovinske knjige. Mislimo, da bi bilo ne le prav, ampak tudi potrebno, da bi prišlo do takih objektivnih prikazov tudi kar zadeva nemško-slovenske in italijansko-slovenske odnose v zgodovini.

—○—

PREDSTAVLJENE SO BILE »ZVERINICE IZ REZIJE«

Slovenski klub v ulici Geppa je pripravil v torek lep kulturni večer, na katerem je etnograf Milko Matičetov predstavil dve pripovedovalki pravljic iz Rezijske, ki sta povedali nekaj živalskih pravljic v tamkajšnjem lepem in starinskem narečju. Matičetov pa je nakazal ne-

kaj značilnosti in posebnosti rezijskih živalskih pravljic in pripovedoval o svojih izkušnjah pri nabiranju tega ljudskega blaga. Številno poslušalstvo jih je nagradilo s prisrčnim in hvaležnim priznanjem, posebno še obe pripovedovalki, ki se nista ustrašili dolge poti v Trst in nastopa pred publiko, česar nista vajeni. A sta se odlično znašli in pripovedovali pravljice sproščeno, brez zadrege. Matičetov je orisal tudi nastanek knjige »Zverinice iz Rezijske«, ki vsebuje 60 pravljic.

Na istem večeru je Marko Kravos predstavil pravkar dotiskan »Jadranski koledar« in knjige, ki jih bodo dobili naročniki z njim vred, med njimi tudi »Zverinice iz Rezijske«. To je zelo lepa knjiga z barvnimi ilustracijami Ančke Gošnik Godec, zelo primerno za darilo. Tudi »Jadranski koledar« je skrbno urejen in prinaša bogato vsebino. Na večeru je pozdravil občinstvo in na kratko spregovoril tudi predstavnik založbe »Zverinice«, t.j. Mladinske knjige iz Ljubljane. Drugi založnik je Založništvo tržaškega tiska.

UMRL JE IGRAVEC CIRIL DEBEVC

V Ljubljani je umrl Ciril Debevc, dolgoletni igralec in gledališki ter operni režiser ter pedagog. Rodil se je v Ljubljani leta 1903., pri 22-ih letih pa je postal član Slovenskega narodnega gledališča. Spočetka je veliko igral zlasti psihološko temne, razvržane značaje. Bil je Hamlet, Jago, Norec v Kralju Learu, Jerman itd. Potem se je posvetil režiji. V Ljubljani in Mariboru je režiral Strindberga, Büchnerja, Dostojevskega in druge klasike. O gledališču je tudi veliko pisal in uredil mnogo gledaliških listov.

—○—

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu bo predvajalo v ponedeljek, 17. decembra slovenski film CVETJE V JESEN. Ker je film zelo dolg, bo začetek že ob 20. uri točno. Filmski večer bo v veliki dvorani Slovenske prosvete, ulica Donizetti 3/I.

F.J. - 158

S M R T

V POMLADI

Tako so hodili kake pol ure, vedno navkreber, a ne naravnost, ampak križem kražem, tako da je Tine že popolnoma izgubil orientacijo. Zaradi gostih drevesnih krošenj nad seboj in oblačnega neba, iz katerega je ves čas rahlo naletaval sneg, se tudi drugače ni mogel orientirati, čeprav je bil vajen hoditi po gozdovih in gorah, tudi ponoči. Od začetka je uganil smer po streljih, ki jih je bilo kdaj pa kdaj slišati v dolini, toda potem je opazil, da jih je slišati zdaj na levi, zdaj na desni, verjetno zaradi tega, ker so sami hodili zdaj bolj na levo, zdaj spet na desno, le za oster kot odmaknjeno od prejšnje smeri, in pri tem ni iskal in določal smeri sam, kot je bil vajen, ampak Sova, ki je hodil prvi. Morda je hotel zмести morebitne zasledovalce, ki bi skušali že to noč ali naslednji dan iti po njihovih stopinjah v snegu, ali pa je iskal kar najbolj položno pot gori do grebena, da bi pustili za seboj kar najmanj sledov.

»Če nismo sploh zašli,« je pomislil.

Toda šlo je enakomerno sem in tja in ni kazalo, da bi bil postal Sova negotov glede smeri.

Čez pol ure je zadel ob one tri, ki so ga čakali. Nosila iz vej so bila položena na tla.

»Zdaj se bomo menjali,« jje rekel Sova.

»Prav.«

»Primi spredaj! In daj nahrbtnik onemule.«

Tine je oddal nahrbtnik partizanu, ki se je postavil na konec sprevoda, in šlo je naprej. Nekaj desetih metrov pred Tinetom je hodil drug partizan, ki je nosil zdaj tudi Žrdovo puško. Tudi on je hodil sigurno, brez obotavljanja.

Nosila so bila nerodna, na sredi so se veje zaradi teže trupla globoko ugreznile in to jih je delalo še težja. Tine je začutil znoj na čelu in kmalu je bil ves prepoten. Začel je težko dihati, vendar se ni upal ustaviti in je zadrževal sopenje, kolikor je le mogel, da bi se ne izdal pred Sovo. Bilo ga je sram, če bi ga imeli za slabiča. Ni bilo slišati, da bi bil tudi Sova v kakih težavah z dihanjem. Stopal je mirno in enakomerno. Toda čez nekaj časa se je sam oglasil:

»Menjava se.«

Tine bi bil rad rekel: »Saj ni treba,« a se je zbal, da bi vzel Sova njegove besede zares, in je rajši molčal. Sova se je ustavil in položila sta nosila na tla. Tine je začutil veliko olajšanje in je bil Sovi hvaležen vsaj za teh nekaj hipov počitka, da si je lahko oddahnil. Pomislil je, da je

zadnji dve leti preveč zanemaril utrjevanje, bil je ves čas v knjigah, le one so se mu zdele važne, po'eg politiziranja in debat o ideologijah. Toda človek potrebuje tudi mišice in široka prsa ter globoko sapo.

»Preveč sem se polenil. Zdaj se mi bo to otepalo,« si je rekel. Sklenil je, da ne bo igral mekušneža in da se mora čimprej utrditi za partizansko življenje.

Čez pol ure sta ju spet zamenjala partizana in razvrstili so se kakor prej.

»Zakaj ga ne bi pokopali tukaj?« je vprašal eden od partizanov, preden sta dvignila nosila.

»Zato ne, ker si je zaslužil pošten pogreb in počastitev pri pokopu je rekel Sova.

Če bi Lahli našli grob in prekopali mrtvega, bi se maščevali nad vso njegovo družino.«

»Saj sem rekel kar tako.«

»Potem pa rajši molči!«

Čez dve uri so prispeli do kolone, ki je hodila precej počasi, da bi jo lahko dohiteli. Zdaj so drugi poprijeli nosila in vsi so lahko stopili hitreje. Bila je še trda tema, vendar je šlo po Tinetovi zapestni uri že proti jutru, ko so prispeli do nekih kmečkih hiš, ki so jih uganili bolj po pasjem lajanju kot po oblikah, saj so bile skrite v gostem sadnem drevju in gozd je segal skoraj do vrtov. Strehe so bile v temi kot velike zasnežene kope slame.

(Dalje)

Sodobno kmetijstvo

Zadnja vrtna opravila

Zdaj se je tudi za naše kraje začelo obdobje umirjenega pokoja. Nočni mrazovi so pokončali še zadnje cvetje, le nekatere krizanteme še vztrajajo. Da jih obdržimo še nekaj časa za okras vrta, jih moramo ob večernih zavarovati z vrečevino. Če nas je mraz presenetil in nismo končali še vseh zimskih del, pa kar pohitimo. Prava zima, ko zmrznejo tla, se začne po navadi konec decembra. V teh dneh se, kljub zgodnjemu mrazu, prepričamo, da zemlja še ni zmrznjena, da torej na vrtu še lahko z lopato prekopavamo. Zlasti moramo pohiteti z zelenjadnicami, ki terjajo globok kop. Ko zemljo prekopavamo, tudi gnojimo in sicer najbolje z apnenim dušikom ali tomaževo žlindro ali s 40-odst. kalijevo soljo. Vsa navedena gnojila so težje topljiva, zato rabijo dosti časa, da se razkroji. Do učinka pridejo spomladi. Gnojila, ki vsebujejo apno, je priporočljivo jemati, ker apno ugodno vpliva na življenje drobnoživk v zemlji, ki sproščajo hranila v tleh. Apno rahlja težke zemlje. Na Primorskem v tem mesecu še marsikaj lahko naredimo, tako npr. pokrivamo s soljo zimsko solato, motovilec, špinačo, peteršilj itd., da jih zaščitimo pred mrazom. V suhem vremenu pograbimo trato, gredice, ki so prazne prelopatimo. Pri tem podkoplujemo vse zdrave rastlinske odpadke in organske ostanke. Prelopateno površino pustimo v grobih grudah, da jih v zimskih mesecih predela mraz.

Vrtnice

Visokodebelne vrtnice so med vrtnicami najbolj občutljive. Zato jih rešimo vseh vezi in jih ob kolu položimo s krošnjo na tla. Deblo pritrdimo v tla s kavlji, občutljivi žlahtni del (krošnjo) pa zasujemo z rahlo prstjo. Če je deblo predebelo in premalo prožno, ga pustimo kar privezanega ob kolu. Vse prostore med krošnjo izpolnimo s slamo ali podobnim (tudi veje brinja itd.), vso krošnjo obdamo z večjimi vejami in jo povežemo. Uporaba plastičnih folij ni primerna, ker rastline pod njimi ne morejo dihati. Toda dolge enoletne šibe vrtnic plezalk ali popenjavk v izpostavljenih legah položimo po tleh in zavarujemo. Navadno zadošča posipanje z zemljo. Popenjavke ob južnih zidovih so pa precej izpostavljene in jih zato zavarujemo z vejami, da ne vzbrste prezgodaj. Grmičaste vrtnice prisujemo do kakih 20 cm nad cepljenim mestom. Če se vrtnice nahajajo med trajnicami in niso drugače izpostavljene vremenskim neprilikam, je osipavanje nepotrebno.

Iglavci in zimzelene rastline

Najhujši sovražnik iglavcev in zimzelenih rastlin je zimska suka, zlasti takrat, ko liste in veje ogreva sonce. Če pozabimo na izdatno zalivanje pred daljšim zimskim mrazom, se rastline delno ali popolnoma izsušijo, posledice pa nato pripisujemo mrazu.

Sadno drevje

Proti koncu leta so najbolj zaposleni sadjarji. Dokler ni zemlja še preveč zamrznjena, opravimo še vsa zemeljska dela. Lahko še gnojimo s hlevskim gnojem, rigolamo ali koplujemo jame ali lopatimo površino okoli

dreves, presajamo drevesa in grmičevje, krčimo ostarela in odslužena drevesa. Zdaj je čas za zimsko protizajedavsko škropljenje. Če ni premrzlo, moramo v decembru nujno pričeti z zimsko rezjo. Pri starejših drevesih odstranimo vse nalomljene ali posušene veje, prav tako tudi premočno upognjene veje. Znižujemo vrhove previsokih dreves, ki delajo preveč sence. Vsakih nekaj let moramo krošnjo prerediti. Rane morajo biti čim manjše. Veje moramo odrezati ali odžagati tik ob vznožju. Zelo jep priporočljivo rane zamazati s cepilno smolo ali oljnato barvo.

Vinograd

Nadaljujemo z jesenskim gnojenjem in obdelavo vinograda, če je vreme količkaj ugodno. Hlevski gnoj uporabljamo le vsako tretje leto. Tako bo zemlja preskrbljena z organskimi snovmi, ki so predpogoj zdravega talnega življenja. Če ni na voljo dovolj hlevskega gnoja, uporabljamo kompost, šoto itd. Jeseni trosimo forforna in kalijeva gnojila, ki so težko topljiva. Če pripravimo nov nasad, pa ne smemo pozabiti na izdatno založeno gnojenje. Del gnojil dodamo pred rigolanjem, polovico med in del na zrigolano površino. Na hektar površine porabimo približno 30 stotov superfosfata, in približno 15 stotov kalijevega sulfata. Na Krasu, kjer so tla kislja, je treba predhodno tudi opraviiti apnenje. V takem primeru vzamemo lahko tudi t.i. bazična gnojila (tomaževa žlindra).

Gnojila moramo dobro premešati z zemljo. Založno gnojenje je enkratna priložnost za dosego dobrih rastnih razmer.

Sicer pa je zdaj čas za obnovo opore. Koli naj bodo karseda močni in dolgi. Zica naj bo prvovrstna (dvakrat pocinkana). Pozna jesenska ali zimska rez vinske trte je zelo priporočljiva. Nespametno ravna jo tisti, ki z obrezovanjem predolgo odlašajo in to opravijo pomladi. Pozna rez je opravičljiva le tam, kjer je nevarnost poznih pozeb, ker tako zadržujemo odganjanje vinske trte. Bolje je prej obrezovati mlajše, pozneje pa starejše. Z zgodnjo rezjo pospešimo nekoliko rast, s pozno obratno.

Vedno poln sod

V vinski kleti pazimo, da bodo sodi vedno polni. Z dolivanjem nadomestimo izgubo vina. Do izgube vina pride s točenjem, filtriranjem in izhlapevanjem. Pri nepolnem sodu lahko pride do številnih škodljivih sprememb, ki zmanjšujejo kakovost pijače. Zrak na površini vina povzroča motnost vina in razvoj škodljivih drobnoživk, ki jim je zrak nujno potreben. Kanova glivica in ocetne bakterije se kaj rade naselijo v nepolnem sodu. Nevarnost, da postane vino v nepolnem sodu bolno, je tem večja, čim manj vsebuje alkohola in čim več je hranilnih snovi in sladkorja. Taka vina moramo še posebno dolivati. Tudi sod močnejših vin mora biti nenehno poln, ker bi vino sicer izgubilo svežost in buket. Dolivati začnemo pri mladem vinu in po končanem vrenju, brž ko iz soda preneha uhajati ogljikov dvokis. Nekoliko pozornosti se bo kletarju obrestovalo z zdravim in kvalitetnim vinom.

šport - šport - šport

(Nadaljevanje s 5. strani)

Igrišče precej samozavestno. Borovke pa so jim prekrizale račune, saj so odigrale svojo najboljšo tekmo. Niso delale napak, sprejemi so bili dobri in so tako omogočali graditev igre. Pernarčičeva pa je z izrednimi udarci zaključevala posamezne akcije.

Prva dva dela igre sta si bila na las podobna: v začetku sta si bili moštvi stalno za petami, proti koncu pa so Tržačanke krepko pritisnile in prisilile goste k predaji. V tretjem in zadnjem setu pa so Goričanke zgubile zaupanje v svoje moči in so podlegle skoraj brez odpora.

Tako je sedaj Bor skupno s tremi ekipami na sredini lestvice s štirimi točkami, in kljub trem zaporednim porazom je njegov položaj še kar dober, saj bo lahko s pazljivo igro v nadaljevanju prvenstva ohranil mesto, ki mu vsekakor pritiče in katero mu vsi želimo.

NAMIZNI TENIS - Ženska A liga

Dobro, dekleta

V soboto in nedeljo se je v Rimu odvijal prvi del ženskega prvenstva A lige. Letos je namiznoteniška zveza razdelila osem najboljših ženskih moštev v dve skupini po štiri in šele iz sredanja med zmagovalci posameznih skupin bo izšel državni moštveni prvak. Skupno s Krasom nastopajo še ekipe Molfetta, Bari, Marbet in Parioli iz Rima. V prvem kolu so se v dveh dneh srečale vse ekipe med sabo in naše predstavnice so pozele dve zmagi in en sam tesen poraz. Naj takoj omenimo, da je bil edini poraz proti Marbetu iz Rima predviden, saj sodi to moštvo med najboljše v Italiji, poleg tega pa se njegove

predstavnice bavijo z namiznim tenisom že skoro profesionalno. Kljub vsemu temu pa bi naše predstavnice skoro pripravile prijetno presenečenje prav po zaslugi mlade Anice Žigon, ki je proti prvokategornici Dodijevi osvojila set in se krepko upirala v ostalih dveh. Miličeva ni tokrat izgubila nobene tekme, Vesnaverjeva pa je štirikrat zmagala in bila štirikrat porazena, kar je za njeno vrednost morda nekoliko premalo. Pomisliti pa moramo, da tej naši novi »zvezdi« še manjka izkušnja in je zato zelo težko, da bi igrala vedno na najvišji ravni. Prijetno pa nas je presenetila Žigonova, kot smo že omenili, in je s svojim nastopom brez dvoma najboljše poplačala trud trenerja in žrtve matičnega društva. Ta najmlajša predstavnica ima pred sabo še lepo bodočnost, zlasti če bo še naprej redno in vestno vadila.

Po tem prvem delu prvenstva, zaseda torej Kras drugo mesto na lestvici za rimskim Marbetom. Mislimo pa, da naša dekleta ne smejo prehitro vreči puške v koruzo in se morajo čim bolj pripraviti na povratno srečanje, ki bo 3. februarja prihodnjega leta nekje v Severni Italiji. Videli smo že večkrat, da so tudi v namiznem tenisu možna presenečenja, in dolžnost vsakega športnika je, da zna primerno izkoristiti vsak spodrslija nasprotnika.

IZIDI:

Kras - Molfetta	5:3
Kras - Parioli	5:2
Kras - Marbet	4:5

LESTVICA:

1. Marbet 6 točk, 2. Kras 4 točke, 3. Molfetta 2 točki, 4. Parioli brez točke.

ketna

19 Kaj je rekel brat

MIKLAVŽ GORBIČ
IZTOK ŠUŠTERŠIČ

37. Sonce je metalo poševno medlo luč na prazno steno. Tri stene in tri belo pobarvane železne internatske postelje so bile v senci. Ena postelja je bila na svetlem. Rajko je nepremično ležal na njej z rokami pod glavo; slisal je otroški vrišč z oddaljenega dvorišča in mislil na to, kako se bo afera iztekla. Po tistem, kakor je bilo dopoldne v šoli, mu ni dobro kazalo.

Po hodniku so udarili koraki. Rajko se je zdrznil. To hojo bi prepoznal na koncu sveta. Tako hodi samo en članek: brat Peter.

Odločno je potrkalo na vrata in Rajko je zaklical: »Na prejel!»

»Peter... Dober dan, Peter!«

Peter je trdo odzdravil, z močjo zaprl vrata in obstal

sredi sobe.

»Se ne boš slekel in vsedel, Peter?« je negotovo vprašal Rajko.

»Mislim, Rajko, da bom na kratko opravil.« je rekel Peter.

»Kje pa so drugi fantje?«

»Mislim, da so šli k telovadbi.«

»K telovadbi so torej šli. Ti nisi šel?« Rajko je molče odkimal. Peter je dejal:

»Povprašal sem vodnika in vaditelja. Rekla sta, da te po počitnicah še sploh nista videla v telovadnici. Je to res?«

»Res.« je spet zmogel glas Rajko.

»Zakaj ne hodiš k večerni telovadbi? Zakaj danes nisi

di sobe. Stala sta si nasproti, si od blizu gledala v obraz, oba velika, plečata. Mlajši, šestnajstletni Rajko, je stal na in zgrbljen, brat Peter, še enkrat starejši, je stal zraven.

»Peter, so te alarmirali?« je ziniil Rajko.

»Poklicali so me. Povedali so mi: Mar ni prav?«

»Pa tako sem ju prosil.« je tako, kot bi rekel sam sebi, dejal Rajko.